

A DEBRECENI TUDOMÁNYEGYETEM ALAPÍTÁSA

Hollósi Gábor

1. BEVEZETÉS

A Debreceni Tudományegyetem Magyarország harmadik legrégebbi működő egyeteme, alapításáról az 1912. évi 36. tc. rendelkezett a Pozsonyi Tudományegyetemmel együtt. Létrejöttében döntő, ám részleteiben máig tisztázatlan szerepet töltött be a debreceni Református Kollégium neveltje, gr. Tisza István [1]. Az egyetemalapítás történetét a jogi kar egyházjog tanára, Szentpéteri Kun Béla memoárban hagyta ránk [2].

2. AZ EGYETEMALAPÍTÁS GONDOLATÁNAK MEGFOGALMAZÓDÁSA

2.1. 1870-ben Török József orvos vetette fel az egyetemalapítás gondolatát, de reményét elhalványította, hogy a „második” egyetemet Kolozsvár kapta meg.

2.2. 1873-ban nyolcosztályos gimnáziumot vezettek be Debrecenben, melyhez a Református Kollégium Bölcsészeti Akadémiájának tanszékeit használták fel. A bölcsészeti szak sorvadni kezdett.

3. A REFORMÁTUS EGYHÁZI EGYETEM TERVE

3.1. Az 1881-es debreceni országos református zsinat nem támogatta az ügyet: az „egyik” főiskolában csak a bölcsészeti fakultás helyreállítását tartotta szükségesnek. Saját főiskoláját minden egyházkerület féltette.

3.2. Az 1891-es budapesti zsinaton már nyíltan a debreceni Kollégium fejlesztéséről volt szó, de a zsinat a Kolozsvárra tervezett teológiai fakultás mellett továbbra is csak a bölcsészkart pártolta Debrecenben.

3.3. Puky Gyula főispán 1902-es egyetemtervezete a meglévő teológiai és jogi akadémiák fakultásokká alakításával, a bölcsészkar megszervezésével és a gazdasági tanintézet beillesztésével egy orvoskar nélküli egyetemmel számolt.

3.4. Az 1906-os zsinat azonban továbbra is csak a bölcsészeti fakultást tartotta szükségesnek. A valamelyik állami egyetemen szervezendő közös protestáns teológiai karra vonatkozó evangélikus javaslat nyert többségi támogatást a debreceni egyetemmel szemben.

4. A REFORMÁTUS VÁROSI EGYETEM TERVE

4.1. 1892-ben Debrecen városa 200.000 Ft-ot szavazott meg két jogi és két bölcsészeti tanszék alapjául. Kövesdi János debreceni polgár 1892-es végrendeletével 50.000 Ft-ot hagyott egy jogi tanszék alapítására.